Anul III. — Nr. 7. Octomvrie 1937.

INSEMNĂRI SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.

Director: TRAIAN BRĂILEANU,
Profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi.

CUPRINSUL

ARTICOLE

REDACŢIA: Cernăuţi, str. General Berthelot 5.
ADMINISTRAŢIA (Profesor Constantin Zoppa): Cernăuţi, str. Baltinester 15.
Abonamentul pentru 1 an . . . . . . Lei 60
Exemplarul . . . . „ 5

Tipografia Mitropolitul Silvestru, Cernăuţi.

REVISTA CARȚILOR

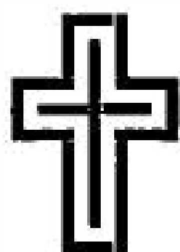
Paolo Orano — Gli Ebrei in Italia.
C. I. Andreescu — Republică Moldovenească dar nu pentru Moldoveni.
René Descartes — Meditationes de prima philosophia.
Grigore Nandriş — Aurel C. Popovici (1863—1917).
Tiberiu Morariu — Vieaţa pastorală în munţii Rodnei.
Petru Iroaie — Caracterul poeziei populare.

REVISTA REVISTELOR

Genus — Organo del Comitato italiano per lo studio dei problemi della popolazione.
Iconar. — Revista de Pedagogie. — Revue internationale de Sociologie. — Avînturi culturale. — Sociologie Romînească. — Buletinul Institutului Social Romîn din Basarabia.

Fiecare număr va avea cel puţin 32 pagini.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Rugăm pe d-nii abonaţi cari îşi schimbă domiciliul să comunice administraţiei revistei noua lor adresă.

În ziua de Sîmbătă, 9 Octomvrie 1937 a murit în vîrstă de 68 de ani

Generalul

Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul

Cavaler al Ordinului Mihai Viteazul,
Ofiţer al Legiunii de Onoare ş. a.,
Preşedinte al partidului „Totul pentru Ţară"

Erou în vreme de războiu, neînduplecat luptător politic pentru aşezarea trainică a Statului naţional romîn, legionar desăvîrşit, decedatul va rămînea pildă strălucită de muncă, disciplină şi dăruire de sine pentru binele Ţării.

ANUL III. Nr. 7. Octomvrie 1937.

Insemnări Sociologice

Director: TRAIAN BRĂILEANU,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi.

Raportul intre politica externă şi cea internă

I.

Raţionalismul credea, şi mai crede, că o teorie exprimă adevărul cînd e în concordanţă cu sine însăş, deci cînd înăuntrul ei nu se ivesc contradicţii. Empirismul, pe de altă parte, cere de la o teorie concordanţă cu faptele, chiar cînd faptele par a contrazice desfăşurarea logică a gîndirii. Ni se pare însă că o teorie bună ar trebui să implinească amîndouă aceste condiţiuni: să fie în concordanţă şi cu logica şi cu faptele observate. Divorţul între raţiune şi experienţă s'a manifestat mai ales în teoriile sociale. De aci a urmat că teoriile raţionaliste au alunecat prea adeseori în utopie, iar cele empiriste, pierzînd sau dispreţuind firul conducător al raţiunii, s'au rătăcit lesne în labirintul faptelor. Iar cum acţiunea practică depinde de teorie, e natural ca aplicarea unor teorii greşite să dea rezultate cît se poate de rele pentru societate.

Datoria tuturor teoreticienilor este deci de a formula ipotezele lor cu claritate şi precisiune, verificîndu-le apoi în amănunte prin observaţia faptelor. Nici raţiunea nu trebue să siluiască faptele interpretîndu-le după anumite principii rigide ale ei, dar nici observaţia faptelor nu se poate lipsi de ordinea impusă de legile gîndirii. Numai o teorie care caută a pune în deplin acord raţiunea cu experienţa poate fi cu adevărat rodnică pentru acţiunea practică.

Pe de altă parte (şi acest lucru îl repetăm şi-l vom repeta neîncetat), orice acţiune practică, bine condusă, cere fixarea lămurită a *scopului*. Acesta însă nu poate izvorî din teorie, din raţiune, cum se credea şi poate că se mai crede, ci numai din dorinţe, din sentimente. Nicio teorie nu ne poate demonstra că trebue să iubim adevărul, binele şi frumosul. Ci teoria ne poate arăta cum să înfăptuim aceste valori supreme, dacă sufletul nostru le doreşte.

Acţiunea practică nu se adresează deci teoriei (ştiinţei), pentru a descoperi scopul, ci pentru a dobîndi mijloacele cele mai raţionale cari să-i înlesnească realizarea scopului. Se'nţelege că o cunoaştere clară şi o cumpenire justă a mijloacelor va feri acţiunea practică de urmărirea unor himere, unor scopuri „utopice“. In aceasta stă marea valoare a ştiinţei: de a-l feri pe om de rătăciri şi decepţii, dar şi de a-i înlesni realizarea de valori prin mijloace tot mai perfecte.

In toate artele sociale, dar mai ales în arta politică, oamenii

conducători trebue să cunoască tehnica socială întemeiată pe ştiinţă. Genialitatea omului politic nu stă numai în viziunea clară a scopului şi voinţa neînfrîntă de a-l înfăptui, ci şi în stăpînirea perfectă a tehnicei politice. Iar tehnica, orice tehnică, nu cere numai cunoaşterea mijloacelor, ci înainte de toate o înlănţuire a lor în aşa fel ca să ducă pe calea cea mai scurtă la ţinta dorită.

Noi teoreticienii, oricît de lăudată ar fi uneori sau dispreţuită alteori activitatea noastră, ştim că teoria noastră n'are decît o valoare relativă, dependentă de întrebuinţarea ce se face de ea. Scopul nostru este de a înlesni oamenilor practici înfăptuirea scopurilor urmărite de dînşii, arătîndu-le mijloacele cele mai potrivite. Noi le putem spune: dacă vreţi cutare sau cutare scop veţi trebui să aplicaţi cutare sau cutare mijloc.

Dar nu este exclus, ci dimpotrivă se întîmplă în mod obişnuit, că teoreticianul el însuş e cuprins de dorinţa de a înlesni prin cercetările sale înfăptuirea unui anumit scop. Şi dragostea de adevăr, care trebue să-l caracterizeze în primul rînd pe omul de ştiinţă, trebue să-l facă a mărturisi pe faţă căror scopuri vrea să închine teoria sa. Dispreţuim pe acei teoreticieni cari subt masca indiferenţei faţă de scopuri, cari subt masca „obiectivităţii ştiinţifice" strecoară sugestii şi îndemnuri spre ţinte ce le doresc dar nu vreau să le mărturisească pe faţă; cari susţin că ştiinţa poate hotărî în alegerea scopurilor demonstrînd că un scop e bun, altul rău.

Noi îi redăm ştiinţei tot prestigiul chiar prin faptul că o îngrădim în domeniul mijloacelor. Pe de altă parte însă, cerem *dela omul de ştiinţă să mărturisească pe faţă în slujba cărui ideal înţelege a-şi pune ştiinţa sa.* In ştiinţele sociale mai mult decît în altele e necesară această mărturisire, deoarece aci e primejdia mai mare decît în cercetările teoretice să se amestece dorinţe şi prejudecăţi, elemente afective cari întunecă raţionamentul şi zădărnicesc o cunoaştere obiectivă a faptelor. Cînd spre pildă pseudoştiinţa marxistă susţine că societatea umană evoluează cu necesitate spre o organizaţie comunistă, e clar că aci a hotărît *dorinţa* acestor teoreticieni de a da mişcării revoluţionare a proletariatului un suport ideologic, o justificare „morală" a acţiunii. „Natura" ea însăş tinde, zic ei, spre înlăturarea exploatatorilor şi omul e dator s'o ajute în această nobilă şi morală tendinţă! Şi decîteori nu ni s'a spus că ştiinţa a condamnat în mod definitiv „antisemitismul"!

Dar noi zicem: ştiinţa nu ne învaţă să fim naţionalişti, cum nu ne învaţă să fim cosmopoliţi, pacifişti, comunişti etc., aşa cum ştiinţa nu ne învaţă să ne iubim părinţii, fraţii, neamul şi legea.

Ci noi ne iubim părinţii, fraţii, neamul şi legea, noi ne iubim Ţara; *noi vrem să avem un Stat naţional romîn,* bine organizat, puternic, în stare să înfrunte orice atac din partea Statelor străine, un Stat în care să înflorească artele şi literele şi în care individul să-şi poată dobîndi toate virtuţile ce-l înobilează pe om.

Acest ideal odată pentru totdeauna fixat, noi ne îndreptăm spre ştiinţă, cerîndu-i să ne arate cum îl putem înfăptui. *Noi vrem să*

cunoaştem prin ştiinţă condiţiunile în cari se naşte, se desvoltă şi dăinueşte un Stat naţional. Ştiind acestea, acţiunea practică va avea la îndemină toate elementele pentru a proceda la organizarea raţională a *Statului naţional romîn,* asigurîndu-i cea mai mare putere posibilă împotriva tuturor încercărilor (conduse şi aceste de luminile ştiinţei!) de a-i distruge fiinţa.

Iată deci problema centrală a artei politice: de a da Statului o constituţie, o structură, care să-i îngădue a-şi păstra, în raport cu celelalte State, unitatea.

In general această problemă ni se înfăţişează ca cea a raportului între politica externă şi cea internă.

II.

Intr'un tratat întitulat: *Raportul politicei externe faţă de cea internă, Rudolf Goldscheid* încearcă deslegarea acestei probleme [1]. „Toată istoria universală este un tratat asupra acestei probleme. Dar ea n'a fost studiată încă în mod conştient din acest punct de vedere... Istoria raportului între politica externă şi cea internă ne-ar da temelia pentru cercetarea *sociologică* a acestei probleme, cercetare menită să descopere: de ce fel de politică internă e legată în fiece caz o anumită politică externă, ce politică externă rezultă în fiece caz cu necesitate dintr'o anumită politică internă. Faptul acestui raport reciproc fundamental încă n'a fost considerat pînă acuma îndeajuns, ceea ce se vede prea bine din împrejurarea că în întreaga literatură mondială nu există nicio monografie dedicată în mod exclusiv acestei chestiuni“ (pg. 63). Ar trebui de analizat deci în amănunte, ce politică externă şi ce politică interna s'ar putea împăca în fiecare caz, în ce fel transformarea vieţii sociale şi economice influenţează relaţiile intre popoare şi, pe de altă parte, în ce fel relaţiile între popoare determină in fiece caz desvoltarea structurii sociale“ (pg. 64).

Autorul năzueşte să demonstreze că problemele politicei interne (antagonismele de clasă etc) nu se pot deslega fără considerarea politicei externe pe care clasa conducătoare a unui Stat e nevoită sau dispusă s'o urmeze. „Nimic nu este mai utopic decît credinţa că s'ar putea înfăptui schimbări esenţiale în politica internă fără a schimba în acelaş timp în mod corespunzător politica externă şi invers. Oricît de mare ar fi puterea noastră asupra evenimentelor, corelaţiile izvorite din necesitatea naturală trebue să le acceptăm totdeauna aşa cum sînt. Aceste corelaţii au fost studiate pînă acuma temeinic din punct de vedere psihologic şi biologic. *Corelaţiile sociologice* însă n'au fost cercetate încă îndeajuns. *Dar cea mai importantă corelaţie sociologică este nexul funcţional între politica externă şi cea internă.* Politică externă înseamnă pentru politica internă ceea ce înseamnă mediul pentru desvoltarea dispoziţiunilor. Aşa cum

---

[1]) *Rudolf Goldscheid,* Das Verhältnis der äusseren Politik zur Inneren. Ein Beitrag zur Soziologie des Weltkrieges und Weltfriedens. 3. Aufl. Wien. Leipzig, 1915.

dintr'un mediu otrăvit nu pot crește dispozițiuni sănătoase, totastfel înăuntrul unor relații dușmănoase între popoare nu se poate înfăptui o viață socială sănătoasă înăuntrul diferitelor grupuri etnice" (pg. 19—20). Autorul ajunge la concluzia că: *„ordinea socială existentă este, vorbind matematicește, într'adevăr funcțiunea raporturilor internaționale"* (pg. 24). *„Politica internă gîndește, dar politica externă cîrmuește"* (pg. 30).

Autorul susține deci teza că pentru a realiza reforme de politică internă trebue să creăm condițiuni prielnice în mediul extern. Dar, dacă la început se spune că avem în fața noastră un raport de interdependență între politica externă și cea internă, totuș în urmă i se dă politicei externe rolul de cauză, cel puțin de condiție pentru o anumită politică internă, chestiunea supremă fiind: *„Care raport între popoare este condiția prealabilă necesară pentru o politică internă sănătoasă, spre care politică externă trebue să năzuim, pentru ca ea să nu producă posibilitatea, ba chiar adeseori necesitatea de a menținea o politică internă care desrădăcinează poporul din drepturile sale fundamentale?"* (pg. 40).

Vedem deci că acest tratat nu este o expunere obiectivă a faptelor, ci e menit să demonstreze în ce condiții se poate ajunge la *democrație*, la înlăturarea antagonismelor între clasele sociale. Cîtă vreme în politica externă, așa crede autorul, există germenii unor conflicte războinice, structura internă a Statelor trebue să rămînă aristocratică. *„Forme de stat organizate în mod aristocratic nu pot trăi, mai ales în condițiunile prezente, întreolaltă în pace. Structură socială aristocrată și politică mondială pacifistă se exclud reciproc"* (pg. 25). „Absolutismul, privilegiul aristocratic al unor clase privilegiate înseamnă războiu, pacifismul victorios dimpotrivă este democrația desăvîrșită" (pg. 24).

Tratatul lui Goldscheid fusese scris pentru congresul internațional de pace care urma să se țină în toamna anului 1914 la Viena și care nu s'a mai ținut din cauza izbucnirii războiului. Nu ne vom mira deci că vom găsi în acest tratat „sociologic" tendința de a *demonstra* că „democrația" este cea mai bună organizație în politica internă și că ea, pe de altă parte, nu se poate realiza decît printr'o politică externă pacifistă, iar politica pacifistă (cum rezultă din premise) nu e posibilă decît printr'o politică internă democratică...

Se vede lucru însă că în felul acesta nu putem ajunge la niciun rezultat positiv, nu putem ajunge la deslegarea obiectivă a problemei. Meritul autorului este doar de a fi arătat că între politica externă și cea internă există o legătură strînsă. Dar în expunerea sa, autorul părăsește repede sfera științei pentru a trece în cea a dorințelor. Notăm numai cele mai lămurite erori. Termenul de „democrație" este, în acest tratat, vag și neînchegat. De unde și pînă unde a găsit autorul că democrația e pacifistă? Dar, mai ales: dacă Statele actuale au o structură aristocratică, deci sînt prin firea lor războinice, de unde să izvorască tendința lor spre pace? Noi credem că tratatul lui Kant „Spre pacea eternă" este cu mult mai *socio-*

logic, mai ştiinţific şi obiectiv, decît toate tratatele pacifiştilor moderni, „democraţi" mai ales. Tratatul lui Kant *este* o monografie asupra raportului între politica externă şi cea iuternă. Ar rămînea numai ca sociologii pacifişti să-l citească şi să-l *înţeleagă*...

III.

Pentru noi problema nu se pune în aceşti termeni vagi de „democraţie", „pacifism" etc. Pentru noi idealul suprem, în politică nu este nici democraţia nici pacifismul, ci *existenţa, dăinuirea şi desvoltarea Statului naţional romîn.* Toate celelalte probleme trebuesc rezolvite în aşa fel ca să înlesnească înfăptuirea acestui scop suprem. Noi nu afirmăm dela început că Statul nostru ar trebui să facă o politică externă războinică sau paşnică, precum nici că ar trebui să facă o politică internă aristocratică sau democratică. Ci, cercetînd în ce condiţii Statul nostru îşi poate păstra libertatea şi îşi poate spori puterea, vom căuta a-l pune în starea de a putea face războiu împotriva celor ce vreau să ne atace cu armele, şi de a încheia alianţe cu cei ce nu nutresc duşmănie faţă de Statul nostru.

Aşadar, pentru noi termenul de *politică internă* are înţelesul de „organizare a naţiunii în vederea păstrării libertăţii ei faţă de alte naţiuni". Orice măsură şi reformă de politică internă trebue să fie condusă de acest principiu: sporirea puterii de rezistenţă a naţiunii faţă de celelalte naţiuni. *Politica internă deci trebueşte subordonată politicei externe.*

Raportul de interdependenţă, de care vorbeşte Goldscheid, între politica externă şi cea internă, se defineşte acuma, după ce am stabilit scopul acţiunii politice, cu claritate. *A face politică* înseamnă a da Statului o structură, o *organizaţie* care să-i asigure libertatea (autonomia, suveranitatea) în raport cu celelalte State. Dacă această organizaţie, servind scopul suprem al politicei, va fi democratică, aristocratică etc., depinde de împrejurări, de condiţiunile concrete, de pildă de modul recrutării armatei, de tehnica războiului, şi, nu la sfîrşit, de „natura" substratului social din care se diferenţiază structura politică. Deosebiri de rasă, religie, tradiţie, bogăţie etc. între indivizii cari compun acel substrat, impun şi ele o anumită constituţie, fie democratică sau aristocratică.

Cînd o naţiune n'are o clasă conducătoare în stare să subordoneze politica internă celei externe, acea naţiune nu e liberă, nu-şi poate crea o organizaţie politică, un Stat. In acest caz se poate spune că politica externă e subordonată celei interne: adică Statele străine, sau mai bine zis anumite State străine dictează felul şi direcţia politicei interne a acelui Stat, care-şi pierde independenţa devenind vasal. Tendinţa fiecărui Stat este de a se *amesteca în politica internă a celorlalte State,* pentru a le impune voinţa sa. Războiul nu este decît cazul extrem al acestui amestec, cînd toate celelalte încercări paşnice au dat greş. Acest amestec în politica internă a Statelor străine cuprinde toate domeniile de activitate, nu numai cel politic propriu zis. Propaganda *ideologică* pregăteşte cu-

cerirea economică şi politică. Aşa *comunismul* a devenit arma ideologică a Rusiei sovietice pentru a-şi pregăti cuceririle în celelalte State şi pentru a impune Statelor contaminate de comunism o politică externă conformă cu interesele politicei externe ruseşti. Statele căzute în raza de acţiune a comunismului sînt cele a căror politică internă a căzut în mîna agenţilor comunismului rus, în mîna Jidanilor.

Aşa ni se înfăţişează politica internaţională:

pe do o parte Statele naţionale libere şi independente (Italia, Germania, Japonia),

pe de altă parte Statele atinse de boala comunismului şi, din această pricină, intrate sau pe cale de a intra subt stăpînirea Jidovilor, agenţi ai Rusiei sovietice.

In Statele deci unde clasele conducătoare n'au ştiut cum să înlăture sau să îndulcească cel puţin antagonismele de clasă înăuntrul naţiunii, ci dimpotrivă au lăsat să se infiltreze agenţii revoluţiei, adică Jidanii, în mod necesar politica externă a fost subordonată celei interne, adică intereselor agenţilor străini. Şi, în mod necesar, aceste State sînt ameninţate să-şi piardă libertatea.

Cartea care cuprinde articolele lui *Jacques Bainville* privind politica externă a Franţei [1]) prezintă un interes deosebit pentru lămurirea problemei noastre. Mai ales că, după cum zice d-l Saint-Aulaire în prefaţă, în această carte amicii şi aliaţii Franţei polonezi şi romini vor găsi, pe lîngă un just omagiu adus virtuţilor cari explică minunea reînvierii lor, vederi foarte pătrunzătoare asupra tuturor problemelor de cari depinde viitorul lor.

Din articolele lui J. Bainville se deprinde, cum bine observă d-l Saint-Aulaire, în mod clar constatarea că spre deosebire de Germania şi, ar fi putut adăoga, şi de Italia, politica externă a Franţei a fost subordonată tot mai mult politicei interne.

In politica externă Franţa, căutînd o asigurare a libertăţii sale împotriva eternei ameninţări germane, trebuia în actuala constelaţie internaţională să se sprijine pe o alianţă cu Polonia, Mica Inţelegere şi pe o întărire a prieteniei cu Anglia şi Italia.

Dintr'odată însă Franţa s'a văzut împinsă într'o alianţă strînsă cu Rusia sovietică. Această alianţă a schimbat cu desăvîrşire înfăţişarea lucrurilor, mai ales în urma celor întîmplate cu prilejul conflictului italo-abisinian. Italia a fost nevoită să se apropie de Germania, să întărească tot mai mult „axa Roma-Berlin". Polonia, pe de altă parte, neputînd îngădui ca teritoriul ei să devie cîmp de bătaie într'un eventual războiu germano-rus, a preferat să caute posibilităţi de bună vecinătate cu Germania, decît să rămînă într'o alianţă în care îşi pierdea cu necesitate libertatea de acţiune.

Romînia, după părerea lui Bainville, s'a temut totdeauna şi trebue să se teamă de duşmănia şi mai ales de prietenia Rusiei. Prin urmare noua alianţă franco-rusă nu putea rămînea fără influenţă

---

[1]) *La Russie et la Barrière de l'Est.* Préface du Comte de Saint-Aulaire. Avant-propos de Jean Marcel. Paris, Plon, 1937.

asupra alianței franco-romîne. Ba mai mult: alianța franco-sovietică, putem afirma noi, a sfărîmat Mica Ințelegere.

Iugoslavia a păstrat totdeauna cea mai mare rezervă față de Soviete și considera Mica Ințelegere numai ca o asigurare împotriva Ungariei și Bulgariei. In ce privește Cebo-Slovacia, pentru ea Mica Ințelegere a devenit inutilă din clipa înfăptuirii alianței franco-sovietice. Cebo-Slovacia are nevoie de Romînia ca teritoriu de unire cu Sovietele... Această chestiune e cunoscută tuturora și nu mai trebue expusă aci. Take Ionescu concepuse Mica Ințelegere ca o forță ce s'ar fi putut opune Ungariei, Bulgariei, și pe de altă parte, *împreună cu Polonia* ar fi întărit „bariera de Est" împotriva Rusiei. *Impotriva unei Rusii aliate cu Germania!* Așa ne imaginăm că era și concepția politică a lui Masaryk, care se mai străduia să ajungă la relații normale, dacă nu prietenoase, cu Germania.

Dușmănia ce s'a ivit între Rusia și Germania hitleristă a răsturnat toate aceste combinații. Deși n'ar fi trebuit să le răstoarne. Tot J. Bainville constată că rău a făcut Franța că s'a aruncat în brațele Rusiei, crezînd că această alianță reprezintă cea mai bună garanție împotriva primejdiei germane.

Dar, repetăm ce-am spus, Franța a fost împinsă în brațele Rusiei de jidani, cari cred că Germania (precum și Italia și orice Stat „fascist") poate fi strivită de ei *cu ajutorul Rusiei*. Nu democratizarea a făcut ca Franța să-și piardă independența, să subordoneze politica sa externă politicei interne, ci iudaizarea ei. *Națiunea franceză* nu mai are o politică externă a ei, ci ea e aservită intereselor demagogilor cari stau în slujba Moscovei, ea face o politică externă impusă de jidani și în folosul jidanilor, dușmani de moarte ai „fascismului", adică ai Statelor naționale libere.

Cam în ecest fel pune și Bainville problema. El condamnă alianța cu Rusia. Arată că Rusia a fost totdeauna o aliată nesigură și a trădat. Arată că situația geografică e de așafel încît alianța Rusiei, în cazul unui războiu franco-german, este fără valoare. Pe unde să treacă trupele rusești pentru a ataca Germania? Prin Polonia? Prin Romînia și Cehoslovacia? Utopii strategice. Dar intrînd în Polonia sau în Romînia, trupele rusești nu vor preferi sa rămînă pe loc decît să se aventureze într'o expediție nesigură?

Opiniunea lui Bainville e clară: Franța trebue să se întoarcă la o politică externă națională, așa cum era înainte de alianța cu Sovietele. In acest scop însă ea ar trebui să-și revizuiască politica internă, schimbînd democrația cu un regim de autoritate.

Așa crede el și despre Romînia. Arătînd primejdiile de cari e amenințat Statul nostru din toate părțile, Bainville zice: „Romînia are nevoie de autoritate. După tema justă ce o desvoltă într'o zi d-l Mussolini, ea n'are mijloacele de a-și plăti luxul unei democrații. Dușmăniile ce-o înconjoară o fac să aibă nevoie de un guvern tare. Pe de altă parte, vecinătatea Sovietelor creează în această țară o repulsiune sănătoasă, și e proverbial la București de a zice că tot ce e rău, pînă la crivățul rece al stepelor, vine din Rusia". Dar

Romînii, pentru a rezista comunismului, mai au şi nevoie de un sprijin puternic în Apus! „România rezistă comunismului. Franţa va rezista? Aceasta e poate grija cea mai mare a acestor Latini aşezaţi ca nişte sentinele la hotarele Asiei“ (pg. 221). Aşa scria Bainville în 1927 (10 Octomvrie).

Dar mai tîrziu, cînd Franţa devine aliata Sovietelor, cînd democraţia romînă în frunte cu d-l Titulescu se pune şi ea la dispoziţia diplomaţiei „antifasciste“ şi sancţioniste, de ce a crezut Bainville că mişcările naţionaliste din Rominia sînt în slujba hitlerismului? Cum adică, Romînia nu mai are nevoie de un regim autoritar, antidemocratic, anticomunist şi antiiudaic?

Rominia trebue să urmeze politica Franţei, chiar cînd Francezii, cei mai buni şi luminaţi fii ai Franţei, nu aprobă această politică?

Bariera de Est e necesară, pentru întreaga Europă, dar în primul rînd pentru Romînia. Şi Romînia nădăjduia că Franţa o va ajuta să apere această barieră. Dacă Franţa a renunţat la această politică de apărare împotriva bolşevismului, întrebăm: poate renunţa şi Romînia la ea? De dragul Franţei-?

Şi dacă nu o face, înseamnă că s'a pus în slujba hitlerismului?

Acuzaţie nedreaptă şi fără temeiu. Mişcarea naţionalistă din Romînia năzueşte, asta ar trebui să ştie toţi prietenii francezi ai Romîniei, *să subordoneze politica internă celei externe*, să organizeze Statul în aşa fel ca să garanteze libertatea naţională.

Franţa devenind „fascistă“ ar deveni hitleristă şi filogermană? Ar fi o mare aberaţie să facem această afirmaţie. Dar de ce li se pare Francezilor că o Romînie „fascistă“, adică naţionalistă ar trebui să devie „hitleristă“?

Fiindcă Francezii, chiar cei „de dreapta“ *sînt influenţaţi de presa jidovească, de propaganda iudeo-comunistă, de propaganda „democraţilor“ noştri trimişi în Franţa de bancherii jidani şi de lojele francmasonice.* Aceşti agenţi iudeo-comunişti nu încetează a afirma că naţionaliştii romîni sînt vînduţi nemţilor!

Francezii vor trebui să înceapă a se obişnui cu faptul că Rominia devine un *Stat naţional*, în care demagogii venali vor face în curînd loc unor oameni politici incoruptibili. Şi atunci Franţa, pentru a-şi păstra alianţa Romîniei, va trebui să ţie seama şi de interesele naţiunii romîne, a unei naţiuni libere *care va şti să subordoneze politica sa internă politicei externe.*

Pe acest drum a intrat Legiunea şi ea va merge pînă la ţintă.

Şi cert este că numai o Romînie legionară va putea aduce Franţei un ajutor pentru a-i înlesni şi ei întoarcerea la o politică *naţională.* Căci, ce i-ar ajuta Franţei dacă Romînia ar consimţi să se prăbuşească împreună cu ea în prăpastia comunismului? De dragul jidanilor din fronturile populare şi al demagogilor plătiţi de Internaţionala jidovească?

Aşa politică externă numai de mintea genială a d-lui Titulescu

putea să fie inventată. Regretăm că în cartea lui Bainville am găsit acele articole despre România în cari autorul se contrazice în mod evident pe sine însuş. Regretăm acest fapt mai ales pentru că judecata sa greşită privind mişcarea naţionalistă dela noi poate zădărnici înţelegerea între adevărata Franţă şi adevărata Romînie, atît de necesară pentru a apăra cele două naţiuni de duşmanii lor cei mai primejdioşi: *de agenţii iudeo-comunişti plătiţi de Internaţionala a III-a.*

TRAIAN BRĂILEANU

Organizarea educaţiei tineretului în Statul totalitar

De curînd organizaţia de educaţie naţională a tineretului italian Opera Nazionale Balilla, a trecut pe seama partidului fascist, încadrîndu-se în el. Acest act de guvernămînt pune în toată întinderea ei problema educării tineretului în cadrul statului totalitar, dînd o soluţie pe care voim s'o examinăm mai de aproape.

1. Statul totalitar, creaţie a unei mişcări politice care se confundă cu linia de viaţă a neamului, nu poate ignora problema educaţiei tineretului. Astfel Germania a creat organizaţia Hitlerjugend, care prin însuşi numele ei arată că se încadrează în voinţa şefului mişcării creatoare a statului nou. Deci şi acolo s'a pus, şi chiar dela început, un raport direct între conducătorul statului şi tineret. Hitler însă este şi conducător şi Şef. Problema era simplă. Mussolini e numai conducător, dacă şi cu toate atribuţiile arătate de d-l Nae Ionescu în articolul său *Cine face istoria?* (**Vestitorii**, I, 2). Incadrarea organizaţiei tinereşti Balilla în partidul fascist a rezolvit problema. In Italia ca şi în Germania este acum stabilită doctrina că educarea tineretului aparţine conducătorului politic al mişcării totalitare, acesta avînd grija şi răspunderea ca tineretul să fie crescut conform liniei de conservare, de mărire a neamului. Aci e punctul delicat în care politica, înţeleasă superior ca arta de a mîntui un popor, atinge educaţia, element subordonat, întrucît devine un mijloc de pregătire pentru scopurile supreme ale politicii. Nici nu poate fi altfel. Cultura, morala, arta, technica, toate cuceririle înalte ale spiritului, trebue să tindă la întărirea comunităţii naţionale, care este forma supremă a organizării sociale omeneşti şi singură în stare să înalţe omul din animalitate la spiritualitate. S'ar putea oare ca educaţia să se derobeze, mergînd pe drumuri proprii, urmărind ţeluri străine comunităţii naţionale, devenind un joc în sine, indiferent şi insensibil chemărilor istoriei? Marii oameni de stat, conducătorii răspunzători şi deci atotputernici, au răspuns negativ la această zadarnică întrebare. Tineretul trebue crescut în interesul comunităţii naţionale, conform necesităţilor ei istorice. Va fi vorba de o *educaţie dirijată,* în sensul de a pregăti tineretul pentru rezolvirea dificultăţilor ce rînd pe rînd ar primejdui linia de viaţă a neamului. Cînd

bate războiul la uşă, oşteanul îşi curăţă armele, către primăvară ţăranul îşi îngrijeşte vitele şi plugul, asemenea şi comunitatea are a se pregăti pentru ce va să vie.

Altfel în statul liberal individualist. Acolo fiecare se preocupă numai de sine, de interesele, de drepturile sale imediate. Fiecare işi vede de carieră, de ambiţii şi de vanităţi personale. Comunitatea este o pulverizare de interese contrarii şi individul nu vrea să ştie că şi asupra lui cade o parte de răspundere în conservarea comunităţii. Dimpotrivă, domneşte lozinca „individul contra Statului". Legislaţia, educaţia, „organizarea" vieţii economice şi sociale (destrămarea ei), au toate în vedere drepturile anarhice ale individului şi răspund unei concepţii individualiste egocentrice. Intr'o asemenea societate atomizată, refractară solidarismului comunitar şi propagînd exclusiv drepturile personalităţii autonome, o preparare a tineretului în spirit colectivist nu este de conceput. Temelia însăşi a unei încercări educative în sens comunitar lipseşte: cadrul social şi politic. Dacă admitem şi noi că educaţia este un resort al politicului, cum va putea oare o structură politică liberalistă să-şi lase grefată o instituţie educativă potrivnică spiritului şi alcătuirii ei? Din două una: sau a încetat însuşi liberalismul politic, păstrîndu-se doar numele, şi atunci educarea „fascistă" a tineretului corespunde unei evoluţii politice nemărturisite, sau liberalismul individualist continuă în politică şi atunci educarea fascizantă a tineretului e o tristă parodie, bună cel mult ca să amortizeze sau să zădărnicească o orientare a generaţiilor noi, corespunzătoare cerinţelor categorice ale existenţii naţionale.

A pregăti tineretul pentru misiunea sa istorică este unul din atributele statului totalitar, şi aparţine realizatorilor acelui stat. Numai într'un astfel de regim educaţia tineretului se poate face în mod organic conform intereselor comunităţii, căci organizaţia educativă este doar un compartiment al întregii structuri politice. Acest adevăr Cancelarul Hitler l-a recunoscut dela început, învederînd prin crearea organizaţiei Hitlerjugend dreptul său personal de a dirija din fragedă vîrstă formarea cetăţenească a membrilor comunităţii naţionale. Ducele Mussolini a recunoscut de curînd acest drept partidului fascist, vădind la rîndul său că educaţia tineretului este o funcţie a politicului. Şi unul şi altul din cei doi oameni de stat au arătat astfel că răspunderea şi căderea formării tineretului pe linia interesului de viaţă al neamurilor lor, revine mişcărilor totalitare ai căror creatori şi conducători sunt.

2. Totuşi organizarea educării tineretului conformă noii structuri a statului totalitar, creat de un partid condus de un şef, putea să întîmpine dificultăţi. In primul rind ridica obiecţiuni şcoala veche, şcoala de cultură şi de specializare, liceul, şcolile technice şi profesionale. Şi ele trebuiau să pregătească mai departe tineretul conform programului lor, pentru o funcţie socială. Mai puteau ele să servească, în acelaş cadru, unui al doilea scop, fără să-şi stingherească menirea dintîi? Apoi multe şcoli, în Italia ca şi în Germania, erau proprietatea ordinelor călugăreşti. Biserica avea şi ea un cuvînt de spus, obiecţii de adus, împotrivindu-se amesteculul „politicii" în treburile

educației, nevoind să facă nici o concesie în acest domeniu, refuzînd să abdice ea, reprezentanta spiritualului, în fața temporalului politic. Trebuia oare ca toate școlile să fie desființate, spre a sustrage tineretul foștilor săi instruitori și educatori? Nicidecum. A fost găsită o soluție mai pașnică și satisfăcătoare pentru toți. Școlile de pînă acum se vor îngriji mai departe de pregătirea culturală și profesională a tineretului, dar se vor mărgini numai la ea, iar școlirea „politică", potrivit spiritului totalitar, va cădea *în afara lor*. Astfel au luat ființă organizațiile educative italiene și germane, depinzînd direct de șeful mișcării renovatoare, încadrate cu conducători și educatori formați în noua disciplină, adevărați profesori de viață națională colectivă, crescînd pe tineri ca elemente de coeziune și solidaritate pe care statul nou să se poată bizui. Organizațiile cuprind tot tineretul german și italian, școlăresc sau nu, educat uniform și unitar în cultul comunității naționale. Copilul italian sau german respiră de mic solidaritatea națională, în afară de care nu există viață. El se știe fragment al națiunii și valabil numai ca atare. El vede circulind acelaș spirit de jos din gruparea lui de Hitlerjugend sau Balilla, pe toate treptele „partidului" în sus, pînă la conducătorul statului, împreună cu care se simte făcind parte din aceeași organizație în mod nemijlocit. In adevăr, din începutul cel mai de jos al vîrstei copilul se simte „intrat" în corpul conștient al comunității, cu întreaga răspundere și demnitate aferentă, și vede depe treapta de jos scara continuă pină la treapta de sus, pe care o simte încă *a sa*. Orice copil este „camarad" cu „Ducele", cu „Führer"-ul, cu Căpitanul de sus. Faptul acesta îi electrizează energia, făcîndu-l disciplinat, bun de treabă, capabil de jertfă pentru comunitate.

Organizarea educației tineretului în afară de școală, ca instituție separată are drept urmare faptul că îngăduie selecționarea. In școli intră cine poate, în organizația de educație numai cine trebue. Astfel în Germania nearienii pot studia, dar nu intră în Hitlerjugend, iar dintre minoritarii arieni numai cei care au îmbrățișat spiritul conducător al organizației, identificîndu-se sufletește cu nația majoritară, care singură determină istoria. Prin separarea de școală problema „cine intră și cine nu", se rezolvă dela sine, organizația de educație națională avînd alte criterii de recrutare decît școala. Grupările de copii nu se vor face pe școli, ci pe cartiere, intrunind școlari, ucenici, lucrători de aceeași vîrstă la un loc. Intrarea lor în organizație este *voluntară*, nu silită, oricît ar părea de contradictoriu acest fapt cu spiritul totalitar, „dictatorial".

3. Inscrierea, în organizația Hitlerjugend pentru copiii germani, in Balilla pentru cei italieni, *nu este obligatorie*. Cu toate acestea quasi unanimitatea copiilor face parte din ele. Și acesta e un fenomen care merită să fie examinat.

Nu toți italienii maturi sunt înscriși în partidul fascist, nici toți Germanii în cel naționalsocialist. Cei cari în perioada eroică a luptelor pentru conducere au șovăit sau au rămas indiferenți, dintr'o neînzestrare sufletească sau din vina formației lor individualiste, au

rămas pe din afara mişcării de renaştere a naţiunii lor, condamnaţi pentru totdeauna la rolul de spectatori, fie entuziaşti, fie tînjitori. Rămînerea pe din afară este cea mai mare suferinţă morală a Italienilor şi Germanilor care au văzut realizîndu-se gloria ţării lor fără ei. Şi această suferinţă părinţii vreau s'o cruţe copiilor lor. Astăzi înscrierea în partidul fascist sau naţional-socialist este închisă. Cine n'a ajutat la greu şi trudă, la primejdie şi jertfă, nu pote fi la sărbătoare. Alimentarea cadrelor se face numai de jos în sus, din tineretul care se ridică. Dar şi aci sunt îngrădiri. Nu poţi intra de-a dreptul într'o treaptă superioară fără să fi fost în cea anterioară. Nu poate fi un tînăr Italian avantgardist fără să fi fost balilla, nu poate intra în fascii fără să fi fost avantgardist. La fel şi în Germania. In acest fel coeziunea şi unitatea spirituală a elitei naţionale este asigurată. Intr'un viitor nu prea îndepărtat, toată naţiunea va fi în „partid", şi acesta se va confunda cu ea. Astfel se şi explică dece se văd în Italia mai multe insigne fasciste, decît naţional-socialiste în Germania. In Italia cincisprezece serii de tineri au înaintat prin filieră, îngroşînd rîndurile fasciilor, în Germania numai patru. Elita primilor luptători a servit de cadre celor ce au sosit din urmă odată cu vîrsta.

Concluziile ce se pot trage din experienţa celor două naţiuni, sunt acestea:

1. Organizarea statală a educaţiei tineretului este consecutivă victoriei revoluţiei naţionale, creatoare a regimului totalitar. A începe cu educarea fascizantă a tineretului în cadrul statului liberalist, vădeşte o înţelegere greşită a problemei şi o realizare anapoda.

2. Educarea comunitară a tineretului trebue să se facă într'o instituţie deosebită de şcoala de cultură şi technică, de către cadre formate in disciplina spirituală a mişcării de renaştere naţională.

3. Organizaţia tineretului nu trebue să fie obligatorie, constrîngerea repugnînd spiritului ei; ea va canaliza spre disciplină consimţită avîntul care mînă spre ea tineretul însufleţit de credinţă în renaşterea naţională.

Ţinînd seamă de cele de mai sus şi de structura politică a statului nostru actual, găsim că organizarea de cu azi a educaţiei tineretului romînesc se află în următoarea alternativă:

a) Sau respectînd cadrul statului democratic, va păstra un caracter formal şi va rămîne pe seama şcolii sub conducerea exclusivă a oamenilor ei;

b) Sau, anticipînd viitorul şi mărturisind sincer şi făţiş o tendinţă de înnoire, potrivnică liberalismului, se va face cu totul în afara şcolii şi cu alte cadre ierarchice.

Dar şi într'un caz şi în altul, organizaţia de educare nouă a tineretului romînesc, ca să fie viabilă, va trebui să-şi tragă suflul spiritual din misiunea ideală şi postulatele istorice ale neamului romînesc, aşa cum le mărturiseşte naţionalismul integral. Altcum, organizaţia întreagă, plutind în afara imperativelor categorice naţionale,

va rămîne o instituție formalistă în plus, pe lîngă toate celelalte care caracterizează trecutul precar al formei fără fond.

Mai constatăm că organizația actuală a tineretului romînesc școlar este o formă ambiguă, ieșită din îmbinarea spiritului liberalist cu cadrul totalitar. In această situație ne este greu să discernem limpede obiectivele ei, dacă nu numindu-le „paralegionare" cu un termen fericit ivit sub penița caustică a d-lui Prof. Traian Brăileanu. Reținem oricum *obligativitatea*, introdusă poate ca o chezășie de existență. In valul care poartă astăzi neamul romînesc spre deplina stăpînire a țării și a destinului său, forme noi, organice sau hibride, se pot întîlni la tot pasul. Istoria le va cerne după necesitate, îngustînd cîmpul experiențelor către un făgaș definitiv. Cunoscînd ce au înfăptuit alte popoare în acelaș vad, se cade să ne dumirim și noi pe drumul nostru romînesc. Putem astfel presupune că, atunci cînd și Romînia va avea un regim totalitar, de pildă legionar, și la noi educarea tineretului va cădea în grija lui, dat fiind că organizarea definitivă a unei astfel de instituții e cu putință numai după instalarea regimului nou, în spiritul și sub conducerea sa. In acest caz organizațiile „paralegionare" de azi rămîn un fenomen legat de contingențele actuale, constituind o etapă a evoluției spre viitor.

BARBU SLUȘANSCHI

Sfîrșitul arhitecturii demoliberale

I.

Moldova și Muntenia, țărișoare mici, sărace, cotropite de străini, creează minunatele capodopere arhitecturale. Liberalismul veacului al XIX-lea, urmînd unirii principatelor, cu toate condițiile exterioare prielnice, cu toată abundența lui materială, cu toată tehnica lui superioară, excelează prin imitația străinătății; el devastează și risipește patrimoniul artei strămoșești. Democrația veacului al XX-lea desăvîrșește și întrece păcatele liberalismului. Marele moment al unirii tuturor Romînilor găsește o generație de conducători pigmei. Unirea teritorială este compensată printr'o sfîșiere politică, maximul material printr'un minim ideal. Minunata putere de rezistență a unui popor, care a suportat două milenii de stăpînire străină, fără a fi desnaționalizat și șters de pe suprafața pămîntului, a cîștigat un războiu, al cărui început și sfîrșit, a cărui organizare și conducere nu erau decît un șir neîntrerupt de greșeli. Dar noul Stat nu e făurit de brațele poporului învingător, el e spicuit din rămășițele trecutului Se va blestema odată această epocă, urmînd închegării Statului tuturor Romînilor. Nicăeri decăderea culturală nu se oglindește mai bine decît în clădirile contimporane.

Demoliberalismul degradează și detronează bisericile, cari dominau satele, mănăstirile, orașele. Disparînd aceste centre de gravitație, desaxarea sufletească se manifestă într'un haos edilitar. Edi-

ficiile publice, confecţionate în grabă după moda zilei, imitîndu-se goticismul sau renaissancismul apusean, au devenit atît de ridicole, încît chiar şi demoliberalii de astăzi recunosc necesitatea imperioasă a dărîmării lor urgente. Pseudo-zgîrie-nourile, block-housurile trufaşe şi ariviste, produse postbelice ale unui americanism la modă vor dispare şi ele. S'a omis crearea unei capitale a Romîniei întregite în condiţii geografice, politice, militare şi climatice excelente — sub pretexul lipsei de fonduri. Dar s'au risipit şi se mai risipesc şi astăzi nenumărate miliarde, pentru a ridica în locul Bucureştului de altă dată demn şi modest Babilonul internaţional, corupt şi pervers de astăzi. Orice regim îşi are clădirile şi capitalele pe cari le merită.

II.

Nu deplîngem neputinţa constructivă a demoliberalismului, ci puterea lui destructivă. El n'a creat nici un „palat" administrativ sau judiciar, care ar rezista tîrnăcopului. Ştefan cel Mare a clădit pentru vecie; actorul Statului teatral se mărgineşte la efectele fugitive ale unor culise de carton. Repede Romînia Romînilor va fi curăţită de urmele atîtor impotenţe şi decadenţe. Dar devastările trecutului, înfăptuite timp de un secol, sînt ireparabile.

Două exemple numai: Liberalii veacului al XIX-lea dărîmă mîndrul turn al Colţei. Liberalii veacului al XX-lea îl ridică din nou, în cadrul „lunei Bucureştilor", din ipsos şi lemn. Un minunat simbol material! Iar bisericuţa Sărindarului dispare. Pe temeliile ei se ridică sinagogele rotative ale unei prese circumcise. Un simbol ideal de frumuseţe neîntrecută!

Se dărîmă bisericile trecutului glorios, sub pretextul necesităţilor circulaţiei, sub pretextul deteriorării lor. Ghetto-urile galiţiene zugrumă ceeace a rămas. Ne-am dat osteneală, să notăm vecinii bisericii celor Trei Erarhi din Iaşi. „Cine sunt şi ce vor?" Kaufmann, Pollak, Berkovici, Abţug, Bercovici, Herţenberg, Herşcovici, Vartparonian & Hlebnikian, Gruenberg şi Feinstein, Malmann, Mises. Un secol de democraţie a dat aci într'adevăr rezultate apreciabile. Alţi tîrtani asediază zidurile Goliei şi înconjură lăcaşurile sfinte ale Sucevii. Care deosebire mai este între stăpînirea austriacă, îngăduind transformarea cetăţii Sucevii precum şi a paraclisului domnesc într'o carieră de piatră pentru bogătaşii armeni, şi „democraţia" pămînteană? Este deosebirea dintre crimă şi prostie, menţionată de Talleyrand.

Quod Barbari non fecerunt, fecerunt Barbarini. Ceeace n'au reuşit Turcii să facă şi Tătarii, cu toată străduinţa lor seculară, au reuşit în fuga condeiului restauratorii alogeni, chemaţi în ţară de liberalismul principatelor unite ca să desăvîrşească opera năvălitorilor străini. Un Lecomte de Nouy lasă urme mai straşnice, decît un Mahomet sau Baiazid. La Curtea de Argeş, la Trei Erarhi a operat acest nefast vivisector al artei romîne. El dărîmă pînă la temelie singura biserică ieşeană a lui Ştefan cel Mare: Sfîntul Nicolae Domnesc. Numeroasă este pleiada succesorilor lui, a falsificatorilor

spiritului bisericilor schinguite. Cunoaştem şi recunoaştem opera lor după pisaniile barbare, coşciugurile lipsite de gust, chenarele nebune. Iar adevăratele pisanii, coşciuguri şi chenare le regăsim uitate, în colţurile curţilor.

Un secol de demoliberalism a ruinat aproape în întregime amintirile mîndriei moldoveneşti şi muntene. Incă o singură generaţie şi ultimele urme vor fi dispărute. Există o dovadă mai sigură, că democraţia nu este decît preludiul bolşevismului? Ea lucrează mai încet, mai inconştient, rezultatul final însă trebue să fie acelaş; căci rădăcinile ideologice sînt identice. Negaţiunea tradiţiei, lichidarea trecutului istoric, nivelarea, egalizarea naţiunilor în turme standardizate, destinate să devie prada evreului inter- şi supranaţional.

III.

Primul postulat al Romîniei viitoare va fi respectarea trecutului, eliminarea elementelor parazitare alogene, restaurarea restauraţiilor criminale.

Al doilea: măturarea maimuţăriilor impămîntenite de liberalismul şi democraţia de acuma un secol înainte.

Al treilea: Crearea unui stil romînesc.

Orice secol îşi are ideile sale dominante. Orice idee dominantă îşi găseşte expresia arhitectonică. Ideea dominantă a secolului nostru este naţionalismul. Expresia arhitectonică a naţionalismului nu poate fi decît o arhitectură naţionalistă.

S'a susţinut că arta a fost şi este internaţională. Argument fundamental greşit. Cele trei raporturi între suport şi sarcină, fie cel rectangular al elenismului, cel semicercual al iranismului, cel ogival al goticismului exprimă întotdeauna o realitate rasială ariană. Caracterul naţional se manifestă prin variaţiunea în combinaţia diferitelor elemente generale.

Copierea simplistă a trecutului, respectarea formală, sterilă a motivelor perimate, fie ele cît de glorioase, de fapt înseamnă o profanare. Aşa numitul stil „neo-romînesc“, produsul bastard al demoliberalismului, nu este decît o falşificare grosolană. Nu ne trebue o reinviere artificială a unor forme, cari în majoritatea lor erau străine, ci redeşteptarea firească a spiritului care a reuşit să combine aceste forme în mod suveran, alcătuind un stil specific pămîntean. Respingîndu-se toate curentele de modă, se va crea într'o evoluţie continuă, lungă şi organică, un stil durabil şi definitiv al Romînismului. Formele lui vor rezulta din cercetarea şi redeşteptarea artei populare, a acestui singur şi sublim monument exterior al continuităţii istorice pînă la timpurile Dacilor.

Dela începutul lumii nu există adevărată arhitectură decît cea religioasă. Identitatea concepţiei naţionaliste şi religioase garantează

Romîniei viitoare o mai mare unitate arhitecturală, decît naţiunilor apusene, cari suferă în mod inevitabil de un dualism politico-confesional. Biserica va deveni iarăşi singurul centru de gravitaţie ideologic şi estetic al Romîniei şi orice legionar, contribuind la izbînda adevăratului Romînism, este un arhitect mai bun şi mai preţios, decît totalitatea titraţilor copişti sau falsificatori.

ALEX. M. RANDA

Natura şi Istoria

I.

Cheia deslegării tuturor problemelor filosofice trebueşte căutată în *organismul viu*. El reprezintă sinteza celor două noţiuni antitetice de materie şi spirit, cari ne apar despărţite şi opuse, aparţinînd duor sfere deosebite: *natura* şi *istoria*.

Organismul viu face parte din lumea materială şi e supus legilor materiei. Dar el se deosebeşte în mod radical de un lucru material anorganic, prin faptul că are posibilitatea să intre *în altă ordine*. Ar fi greşit să spunem că orice organism viu aparţine prin faptul că e *viu* ordinei spirituale. Dar nu mai puţin adevărat este că fenomenele vieţii nu se pot explica prin cauzalitatea mecanică, ci în explicarea lor trebue să intervie conceptul *finalităţii*. Problema a fost desbătută în filosofie în toate aspectele ei şi nu mai trebue să stăruim asupra ei. *Comte*, care nu l-a cunoscut pe *Kant* şi mai ales n'a cunoscut „Critica puterii de judecare", a precizat totuş că începînd cu biologia metoda de cercetare trebue să se schimbe: nu mai putem porni dela părţi pentru a explica întregul, ci trebue să explicăm părţile prin întreg. Şi totuş a căzut apoi în eroare asimilînd legile sociale celor naturale (fizice)! *Finalitatea* deci nu este un concept care trebueşte eliminat din ştiinţă, cum cred naturaliştii, ci e conceptul care reprezintă sinteza între cauzalitatea mecanică şi libertate, între materie şi spirit, între, *obiect* şi *subiect*.

Toată străduinţa noastră este de a arăta cum pornind dela unitatea reprezentată prin organismul viu se poate ajunge la desprinderea subiectului de obiect şi la intrarea lui în sfera libertăţii.

Această cale spre libertate duce prin *procesul dialectic* şi presupune pluralitatea subiectelor ca dată nemijlocită şi evidentă a cunoaşterii. Pluralitatea subiectelor însă nu e un *rezultat* al procesului dialectic, ci *începutul* necondiţionat al lui şi anume (dacă vrem să ne întemeiem într'adevăr pe experienţă) în aşa fel că subiectul el însuş care porueşte dela acest fapt evident nici nu are încă ştiinţa despre participarea sa la comunitatea subiectelor. „Conştiinţa de sine" a unui subiect este rezultatul procesului dialectic şi ajuns aci subiectul poate încerca apoi, prin filosofare greşită, să nege pluralitatea subiectelor, să se considere pe sine ca *subiect unic*. Omul normal, „nefilosof", nu numai că nu neagă existenţa celorlalte subiecte, ci se

străduește să înfăptuiască o comunitate cît mai perfectă a subiectelor, dacă, în procesul dialectic, înlănțuirea conștiinței sale s'a realizat cu destulă putere. Dealtminteri el va oscila între cele două sfere: a materiei și a spiritului, neputîndu-și dobîndi o libertate deplină.

Am putea clasifica celelalte organisme vii, plante și animale, după distanța ce le desparte de sfera libertății, dela un început de finalitate pînă la deplina ei accentuare (prin funcțiunea instinctelor) și apoi prin trecerea la un început de libertate, la animalele superioare, sociabile. Ceea ce nu găsim la niciun animal este *istoria*, adică interpretarea lucrurilor materiale ca simple instrumente, simboluri pentre descifrarea (măsurarea) istoriei, a activității și înfăptuirilor spiritului. Numai pentru om lumea materială este obiect și numai obiect, ea există *pentru dînsul*, în măsura ce el se poate desprinde de ea pentru a intra în sfera spirituală. Stăpînirea materiei și a trupului legat prin instincte de materie este o condiție pentru dobîndirea libertății.

Omul are deci posibilitatea să devie liber, învingînd și cauzalitatea mecanică și finalitatea biologică. El se simte liber, adică are conștiința acestei posibilități; el devine liber prin luptă și încordare continuă de a scăpa de subt imperiul legilor mecanice și finale, impunînd și materiei și vieții acceptarea postulatelor spiritului.

Marea dificultate pentru lămurirea complectă a *tainelor* Universului (și care nu credem că va fi înlăturată cîndva cu desăvîrșire) derivă din faptul că nu putem spune ce este organismul viu ca *unitate*, ca sinteză a materiei și spiritului. In general problema ni se înfățișează ca imposibilitate de a *exprima* sinteza duor noțiuni antitetice. O astfel de sinteză este *inefabilă*. Toate artificiile lui *Plotin*, *Augustin* ș. a. de a explica „unitatea perfectă", acel ἕν absolut, lipsit de orice pluritate, rămîn neputincioase. In clipa ce putem spune ceva despre ceva, procesul dialectic e în plină desfășurare și ieșirea din *dualism* imposibilă. Totuș sîntem împinși să *căutăm fără răgaz* acea unitate în care încetează orice opoziție, în care tezele și antitezele își găsesc împăcarea, în care materia și spiritul, întinderea și cugetarea, spațiul și timpul, trupul și sufletul se contopesc într'o *existență pură*. Ne putem gîndi o astfel de unitate, chiar dacă nu o putem exprima? O putem experia, trăi, chiar dacă nu o putem comunica?

Ne-am prea grăbi, dacă am nega hotărît posibilitatea de a gîndi sau de a experia o astfel de unitate. Dacă ne dăm seama cîte piedici am trebuit să înlăturăm pentru a lămuri problema identității Eului ajungind, în sfîrșit, la rezultatul că Eul este *sau* trup *sau* suflet, dar că mijloacele și metoda prin care se dobîndește acest rezultat ne îngăduesc, fiecăruia dintre noi, să zicem că sîntem *și trup și suflet*, vedem că *noțiunea Eului* reprezintă sinteza duor noțiuni antitetice. Ceea ce înseamnă că orice „individ" e considerat ca fiind o astfel de sinteză.

Avem însă conștiința (după analizele noastre) că am *corectat* desfășurarea procesului dialectic, *renunțind într'un moment dat la*

interlocutor, declarînd deci că nu mai avem nevoie de el, *că fiecare din noi poate vorbi cu sine însuş şi îşi poate comunica impresiile despre sine şi despre lumea exterioară.*

Aşa dar exerciţiul dialectic ne-a îngăduit să ieşim oricînd din înlănţuirea procesului dialectic şi să ne declarăm *autonomi, măsură a tuturor lucrurilor*, ca şi cum în faţa noastră spaţiul ar sta nemişcat (ar fi durată pură), iar pe de altă parte s'ar desfăşura continua schimbare a lucrurilor, din vecie în vecie. In acest caz noi ne comportăm ca şi cum ne-am fi născut cu o conştiinţă despre noi înşine, cunoscînd tot ce este şi ştiind tot ce s'a întîmplat înainte de naşterea noastră şi tot ce se va întîmpla după moartea noastră.

Adică: tot ce-am învăţat în cursul procesului dialectic dela alţii, ni se pare că ştim prin noi înşine. Pe ceilalţi îi considerăm ca fenomene în spaţiu şi evenimente în timp ce pe toate celelalte lucruri. Tot ce ştim despre o piatră de pildă, noi credem că piatra ne-o „spune", că noi n'avem nevoie de intervenţia altor subiecte, trecute sau viitoare, cari să ne povestească ceva despre acea piatră. Independenţa ce ne-am dobîndit în orientarea în spaţiu şi timp prin comunicarea cu alţii, ne îngădue să facem fel de fel de combinaţii mintale, de raţionamente şi silogisme, ca şi cum, fiecare din noi, am fi *singuri* pe lume, stăpîni absoluţi asupra ceea ce este, ce a fost şi ce va fi.

Ajunşi în acest stadiu de megalomanie, propoziţia: *Eu sînt*, are o semnificaţie care depăşeşte toată experienţa şi toată cercetarea chibzuită a realităţii. Ea înseamnă că numai *Eu* sînt cu adevărat, că toată lumea este *reprezentarea mea*, fenomen supus legilor gîndirii mele etc. Tradusă pe planul acţiunii, ea înseamnă că eu am creat lumea şi eu o pot distruge.

Şi chiar dacă admitem că ne-am născut şi că vom muri, noi pretindem că lumea s'a născut odată cu noi şi că va dispare odată cu noi.

Ne imaginăm anume că atunci cînd ne-am născut lumea ni s'a prezintat aşa cum ni se prezintă azi cînd filosofăm asupra ei şi dacă disparem, lumea nu mai este, deoarece existenţa ei a fost pusă odată cu naşterea noastră.

Dar, fără îndoială că filosofii fenomenalişti şi solipsişti nu ne pot spune cum li s'a înfăţişat lumea la naşterea lor şi în primele săptămîni şi luni ale vieţii lor şi ce ar fi înţeles ei, dacă bună oară părinţii lor le-ar fi cetit ceva din Metafizica lui *Aristotel*. Faptul că într'un moment dat ei pot ieşi din procesul dialectic, se pot emancipa de *dialog* şi pot gîndi in mod discursiv, vorbind adică fără să fie întrebaţi, nu înseamnă că această autonomie a lor e *reală*, că lumea într'adevăr s'a născut odată cu ei şi că va dispare odată cu ei.

Admitem deci, cum am mai arătat, că Eul îşi poate dobîndi o situaţie independentă, o autonomie teoretică într'un anumit stadiu al procesului dialectic şi printr'un îndelungat exerciţiu în arta dialectică. El poate deci vorbi şi scrie ca şi cum lumea ar fi reprezentarea sa,

fenomen al conştiinţei sale, şi ca şi cum el ar fi singurul subiect şi centrul Universului. Dar nicidecum nu-i îngăduim să afirme că această poziţie constitue *începutul necondiţionat* al filosofiei şi încă al celei moderne! *Ci, începutul filosofiei trebue fixat în clipa ce recunoaştem absurditatea acestei poziţiuni ca temeiu pentru explicarea lumii.*

Lumea (aşa cum este, a fost şi va fi) se naşte din înlănţuirea conştiinţelor, din ceea ce am numit noi proces dialectic. N'am greşi spunînd că lumea însăş, adică tot ce este, *este un proces dialectic* (concepţia lui *Émile Lasbax*), deoarece toate ce sînt stau în neîncetat schimb de vederi şi impresii. Dar nu e intenţia noastră să facem din dialectica umană un principiu cosmic, deşi n'am putea spune de ce această dialectică ar constitui în Univers o excepţie. Ea se desprinde doară ca un proces parţial, ca un mod specific al comunicării şi interdependenţei universale între subiecte. Aci speculaţia are cîmp deschis pentru a încerca explicarea Universului în temeiul unui principiu unitar, aşa cum a făcut-o *Schopenhauer* cu voinţa, alţii cu alte principii.

Noi ne mulţumim să descoperim eroarea filosofiei fenomenaliste dar şi a tuturor filosofiilor cari îi dau *Eului* un loc central în Univers, deşi orice *individ* sau *monadă* are acelaş drept, dacă i s'ar putea determina existenţa în afară de legăturile sale cu ceilalţi indivizi (aşa cum a încercat-o *Leibniz*).

După înlăturarea acestor pretenţii ridicule ale Eului şi dojenind pe acei filosofi cari cu ştiinţă sau neştiinţă au sprijinit megalomania Eului, noi am deschis credem drumul spre o filosofie umană inteligibilă pentru toţi şi care să evite căderea în erori teoretice şi păcate practice (rezultate inevitabile din cele dintîiu).

Problema este, *nu de a ieşi din procesul dialectic, ci de a rămînea în el şi de a-l desăvîrşi*, atît în teorie cit şi în practică. Adică: rămînînd în procesul dialectic, între teorie şi practică nici nu se poate ivi un desacord, deoarece gîndirea nu este decît expresia faptei, precum fapta este expresia gîndirii. Cînd *Kant* a pornit să cerceteze raţiunea, el nu şi-a dat seama că raţiunea nu poate fi exprimată, măsurată şi cumpenită decit prin acţiune, prin ceea ce numeşte el practică, sau *morală*. Raţiunea nu este şi teoretică şi practică, ea nu are două aspecte, ci ea este o noţiune care cere pentru definirea ei noţiunea antitetică a faptei, a practicei, a înfăptuirii. Raţiunea se manifestează prin acţiune — dar în procesul dialectic. Dacă facem abstracţie de dialog, ajungem la fenomenalismul lui *Kant*, la postulatul că „reprezentarea *Eu cuget* însoţeşte toate judecăţile mele" şi la toate contradicţiile cari se nasc din poziţiunea solipsistă.

Erorile filosofiilor fenomenaliste, subiectiviste, ne-au aruncat înapoi spre concepţia lui *Protagoras* şi, în ştiinţe, la *Democrit*.

Dar, noi am văzut că poziţiunea lui *Protagoras* nu este un punct de plecare ci un punct de sosire în filosofie, un punct unde

ajungînd filosoful trebue să se hotărască a merge înainte, aşa cum a încercat *Platon* şi *Aristotel*, nu să se întoarcă înapoi.

Dar trebuie să *privească* înapoi, să încerce a desprinde etapele drumului parcurs şi mai ales să-şi dea seama prin ce mijloace l-a străbătut. Neglijarea acestei cercetări a zădărnicit orice progres în filosofie, a împiedicat constituirea unei ştiinţe psihologice şi a deslănţuit acţiuni întemeiate pe teorii complect eronate. Individul uman adult atins de aceste filosofii şi învăţînd psihologie „modernă", alunecă cu necesitate înapoi spre animalitate şi cade subt animalitate, deoarece egoismul său, sprijinindu-se pe argumente „ştiinţifice", devine feroce şi distrugător. Aşa se explică de ce cu „procesul" ştiinţelor şi răspîndirea filosofiei închisorile şi casele de nebuni trebuesc înmulţite şi lărgite — şi cum pe alocurea izbucneşte criminalitatea şi nebunia colectivă, cum s'a întîmplat în Rusia şi Spania.

II.

Din eroarea iniţială a filosofiei moderne (care s'a furişat apoi în toate ştiinţele) au izvorît toate nenorocirile omenirii, toate catastrofele istorice şi din ea poate izvorî prăbuşirea culturii umane, *devalorizarea* ei completă. Căci omul ajuns la reflexiune filosofică şi părăsind drumul dialecticei prin care s'a ridicat din animalitate pune întrebările: care este criteriul binelui şi răului? care este criteriul adevărului etc. etc.? Şi tot el răspunde: tótul e relativ; dacă n'ar fi răul, n'ar fi nici binele; dacă n'ar fi minciuna n'ar fi nici adevăr; dacă n'ar fi urîtul n'ar fi nici frumosul; ceea ce este *pentru mine* bine, frumos, adevărat, pentru altul e rău, urît, minciună. Nu există nimic absolut, chiar existenţa însăş e relativă, implică inexistenţa.

O obiecţiune şi mai grea: de unde derivă dreptul meu sau al altuia de a da *sfaturi*, de a ne plinge de răutatea şi imperfecţiunea lumii şi a omului, cind doar natura (care cuprinde toate) n'are scopuri; pentru Univers totul e indiferent — şi binele şi răul şi adevărul şi minciuna toate aceste n'au niciun înţeles. Niciun ecou nu răspunde la urletul nostru de durere, niciun zîmbet la veselia noastră.

Orb şi mut e Universul, nepătruns de mintea omului în nemărginirea şi veşnicia sa. Niciun glas de „dincolo" nu pătrunde spre noi. Cînd mormîntul se închide deasupra noastră, s'a sfîrşit cu toate: cu dureri, cu bucurii, cu biruinţe şi înfrîngeri, cu lumină şi întunerec, cu căldură şi frig... Neantul ne înghite pe toţi, fără nădejde de întoarcere. Aşa se tîngueşte omul întors spre animalitate, dar păstrînd ştiinţa că va trebui să moară. Singura certitudine ce-i rămîne din procesul dialectic, dar pe care crede că o are dela începutul vieţii sale. Deci în loc să fi învăţat ceva ce-l înalţă peste animalitate, omul a desvăţat şi ceea ce-l caracterizează pe animal: a muri fără regrete şi fără plîngere zădarnică. Chiar cei ce ne învaţă că există o viaţă vecinică dincolo de mormînt şi că viaţa nu e decît un scurt popas în drum spre vecinicie, totuş la mormînt pling şi se tînguesc, ca şi cum moartea ar fi cel mai mare rău pentru om, cea mai cumplită catastrofă. Din obiceiurile la înmormîntări se vede că în

credința despre nemurirea sufletului se amestecă totuș îndoiala, nesiguranța. Şi *Bergson*, în „Cele două izvoare ale moralei și religiei" ajunge la concluzia că nemurirea sufletului și lumea de dincolo sînt ficțiuni ale oamenilor izvorite din instinctul de conservare zguduit adinc prin certitudinea rațională despre moartea inevitabilă a oricărei ființe vii. *Bergson* pretinde deci a ști că „nu există viață după moarte". Dar, *există viață înainte de naștere?* Așa întreabă cu drept cuvînt budiștii, pentru cari problema este, nu de a evita moartea, ci de a evita nașterea, căci numai dacă te naști poți muri. Oricum ar fi însă, întrebarea nu se poate ivi decît într'o situație cînd nașterea n'a fost evitată și moartea este certă. Dar problema aceasta nu poate fi rezolvită pe un singur plan. „Naștere" și „moarte" au în biologie un ințeles precis, sînt fapte empirice pe cari le constatăm și cari trebue să le acceptăm așa cum sînt. Dificultățile se ivesc cind vrem să facem legătura cu fizica sau cu morala, deci sau cînd vrem să ne coborîm în jos sau cînd vrem să ne urcăm in sus. Dar mai întîiu trebue să fixăm poziţiunea noastră de unde încercăm a ne coborî sau a ne urca. Dacă ne-am afla în biologie, am fi animale, nu ne-am putea nici coborî nici urca, în orice caz n'am putea depăși sfera biologică, *n'am putea pune problema.* Ca să o punem trebue să ne aflăm *dincolo de biologie*, și într'un punct al procesului dialectic cînd conștiința „Eului propriu" e deja formată. De aici abia ne putem coborî în jos spre biologic și fizic. Şi în acest caz, rezolvirea problemei nu prezintă nicio dificultate: din nimic nu se naște nimic; in univers nu se pierde nimic, nici materie nici energie. Nașterea și moartea deci se referă la o variație de combinări de elemente materiale, după anumite legi, pe cari le putem desprinde prin observație și calcul. Dacă în domeniul biologiei introducem, pentru explicare, conceptul finalității și al evoluției nu rămîn prea multe taine nedescoperite. Ceea ce neliniștește este că fiecare dintre noi se găsește, cînd face aceste reflexiuni, într'o situație care se aseamănă suspendării în vid. Noi ne trezim în fața unei lumi căreia nu-i aparținem și care se desinteresează de soarta noastră. Noi cunoaștem că nașterea noastră, din punctul de vedere unde ne aflăm în clipa reflexiunii, a fost contingentă, ca și nașteroa unei plante sau a unui purice, și că moartea noastră va fi iarăș o întîmplare naturală fără alt înțeles decît cel al unei verificări a legilor fizicochimice și biologice. Evenimentele aceste s'au petrecut și se vor petrece deci, după legi inexorabile, într'o lume străină de noi, exterioară.

Rămînind pe această poziție de unde putem contempla lumea și evenimentele ca fiind în afară de noi, nici o dezlegare a problemelor nu e posibilă.

Dar noi trebue să ne dăm seama cum am parcurs acest drum și să cumpenim cari sînt posibilitățile de *înaintare.* Acesta trebue să fie rolul filosofiei, iar nu trezirea de îndoeli și, pedeasupra, în temeiul unor presupoziții greșite. Altfel s'ar prezenta se'nțelege problema dacă ne-am naște fizicieni desăvîrșiți, cunoscînd chiar dela început că Universul este un mecanism, astfel că toate „fenomenele" sunt supuse legilor cauzalității mecanice. Dimpotrivă, noului născut Uni-

versul i se prezintă şi desluşeşte ca plin de fiinţe, cari din cari mai interesante, mai misterioase, cari trebuesc „înţelese" în atitudinea lor, trebuesc clasificate după însuşirile lor, intenţiile lor, după bunătatea şi răutatea lor etc. Abia din această clasificare şi ierarhizare a fiinţelor se desprind lucrurile indiferente, pur fizice. Mecanismul deci nu cuprinde decît o parte a lucrurilor, o anumită clasă de lucruri: obiectele. In măsura însă ce obiectele se desfac din ansamblul subiectelor, în aceeaş măsură se consolidează identitatea subiectului faţă de ele. Fizicienii însă, cari ar fi dispuşi să accepte această explicare, uită totuş că această închegare a unităţii subiectului faţă de obiecte şi afirmarea identităţii sale cere, pe de altă parte, o complicare progresivă a procesului dialectic, a comunicării cu alte subiecte, pînă ce în sfîrşit se elaborează un sistem de noţiuni care reprezintă „ştiinţa obiectivă" despre Univers. Fizicienii însă, după ce prin mijlocul comuniunii, *prin constituirea de comunităţi umane*, s'a cristalizat şi desprins *lumea obiectelor*, accesibilă cunoaşterii individuale, aruncă şi toate subiectele în lumea obiectelor lăsînd numai un singur subiect, sau chiar niciunul, şi susţinînd că toate lucrurile, subiecte şi obiecte, aparţin *naturii*, deci sunt supuse aceloraş legi *naturale*, fizice, mecanice. Aşa s'a născut strania teorie că un organism (deci şi omul) este o combinaţie de elemente fizico-chimice şi viaţa un efect din acţiuni şi reacţiuni între aceleaşi elemente, un echilibru de energii mecanice.

Omul de rînd însă, omul normal încă neatins de teoriile fizicienilor, a apărat şi apără *comunitatea* în care s'a născut şi trăeşte, ca fiind singura condiţie pentru dobîndirea şi păstrarea identităţii sale ca subiect — între subiecte. Omul normal deci rămîne pe linia procesului dialectic, năzuind a-l desăvîrşi prin înaintare spre adevăr. Pe această linie de înaintare el a învăţat să respecte ierarhia subiectelor, să năzuiască a-şi dobîndi un loc cît mai înalt în această ierarhie, după normele (legile) *morale*, după criterii de bine şi rău, frumos şi urît, adevăr şi minciună. In contact şi comuniune cu semenii săi el a experiat binele şi răul şi a ajuns, oricît de neprielnice ar fi fost condiţiunile de constituire a comunităţii, să-şi elaboreze o idee despre cum *ar trebui să fie* comunitatea umană pentru a corespunde idealului de perfecţiune morală. Pe acest drum omul a ajuns în mod necesar la religie, la descoperirea unei lumi create prin voinţa unei fiinţe atotputernice.

Credinţa în existenţa de spirite şi zeităţi şi în lupta zeităţilor bune contra celor rele precum şi în biruinţa finală a principiului bun, îi deschide omului drumul spre libertate, spre sfera spiritualităţii, a culturii, a *istoriei*.

Finalitatea biologică, susţinută în raporturile organismului cu lumea exterioară prin instincte şi, la animalele superioare, prin organizarea inteligentă a instinctelor, trece, la om, prin posibilitatea comunicării, în libertate, în crearea de valori independente de viaţa efemeră a individului. Finalitatea biologică mărgineşte viaţa individuală între cele două puncte: naşterea şi moartea; libertatea istorică îl înserează pe individ în ansamblul manifestărilor spirituale cari

sînt nemărginite în timp şi vecinice în spaţiu. Individul el însuş *ca organism biologic* nu este decît măsură pentru Universul infinit, este durată, timp rigid pentru măsurarea spaţiului vecinic, iar ca spirit, el este mişcare, activitate, unitate de măsură pentru timpul nelimitat, pentru *istorie*, care n'are început nici sfîrşit.

Dar naşterea omului individual *ca măsură a istoriei* nu coincide cu naşterea sa biologică, ci cu momentul cînd începe activitatea sa creatoare de valori. Epoca lui Napoleon nu începe cu naşterea sa biologică, ci cu intrarea sa în istorie, şi se sfîrşeşte înainte de moartea sa biologică.

Aşa stind lucrurile, ni se par cu drept cuvînt copilăroase încercările celor ce vreau să asimileze sociologia ştiinţelor fizice sau biologice. Totaşa ni se desvăluesc în plină lumină erorile celor ce susţin că ştiinţa „adevărată" trebue să se sprijine pe principiul cauzalităţii mecanice şi că numai metodele ştiinţelor fizico-chimice sunt metode *ştiinţifice*.

Orgoliul acesta e atît de naiv şi copilăresc şi rătăcirea acestor specialişti atît de vădită, încît, din punct de vedere teoretic, nici n'ar merita o atenţie deosebită. Dar influenţa acestor teorii asupra practicei, asupra mersului istoriei, începe să devie tot mai simţită şi căderea omului înspre animalitate tot mai accentuată.

Noi am desvăluit eroarea teoretică iniţială şi am restabilit starea adevărată a lucrurilor. Ne-am împlinit datoria în slujba adevărului. E rîndul oamenilor practici să aplice teoria.

TRAIAN BRĂILEANU

REVISTA CĂRŢILOR

Paolo Orano, Gli Ebrei in Italia. Roma, XV (1937). 226 pg. Cartea aceasta prezintă un interes deosebit. Ea lămureşte din toate punctele de vedere atitudinea fascismului italian faţă de Evrei. Autorul ocupă în organizaţia fascistă un loc de frunte. Lucrarea nu exprimă deci numai opiniunile personale şi părerile subiective ale autorului, ci ea poate fi considerată ca expresie a opiniei cercurilor conducătoare ale Statului fascist în această chestiune.

La mişcările şi revoluţiile politice cari au dus la formarea Statului italian liberal şi democratic din sec. 19, Evreii au luat parte activă. Îi găsim mai ales în francmasonerie, care a avut un rol însemnat în aceste mişcări. In această epocă se înfăptui emanciparea completă, politică şi religioasă, a Evreilor. Ea a fost însoţită şi urmată şi de o italienizare a Evreilor. De o mişcare antisemită în Italia nici nu se putea vorbi. Legături de prietenie existau între familii italiene şi israelite, între tineri italieni şi evrei. Această tendinţă de asimilare a Evreilor se arată şi din numeroasele căsătorii mixte. Astfel în anul 1931, din 100 de evrei căsătoriţi, 28, 52 % au luat femei catolice, 1,52 % femei de alte religii; din 100 femei evreice,

27,52 % s'au căsătorit cu bărbati catolici, 0,77 % cu bărbaţi de alte religii creştine şi 0,39 % cu bărbaţi fără religie. Autorul mai arată apoi că unii intelectuali evrei au luat parte activă în mişcarea fascistă şi păreau a se considera cu totul italieni şi fascişti.

Cu toate aceste, Jidanii au rămas jidani. Ei se consideră, chiar cei mai fascişti dintre ei, ca o rasă a parte, cu interese şi aspiraţiuni, atît în politica internă cît şi cea externă, străine şi uneori opuse intereselor Statului fascist.

In numeroasele capitole ale cărţii, autorul înşiră exemple tipice ale acestui separatism iudaic. Ei se consideră rasă superioară, duşmană religiei creştine; ei întreţin legături cu Jidanii din alte ţări, nutresc duşmănii faţă de State străine (Germania!) cari au legături de prietenie cu Italia şi simpatizează cu State (Anglia!) cari caută să slăbească puterea Italiei. Mişcarea sionistă e îndreptată spre a desprinde pe Evrei din comunitatea şi biologică şi spirituală a naţiunii italiene. Evreii sionişti năzuesc a da tineretului o educaţie jidovească naţionalistă; ei primesc şi ajută pe imigranţii evrei, veniţi în mare număr din Germania mai ales, şi le înlesnesc a ocupa locuri în industrie, comerţ şi profesiile liberale în dauna Italienilor. Ei traduc şi răspîndesc cărţi, de autori evrei în primul rînd. Dacă sub vechiul regim editorii evrei publicau traduceri de tot ce putea trezi mai mult curiozitatea ştiinţifică şi critică a cetitorilor, opere de liberă gîndire, cărţi ale celor mai faimoşi positivişti, sociologi, socialişti, comunişti şi anarhişti, astăzi ei se specializează în traducerea de romane străine, in mare parte de autori israeliţi (pg. 197).

Autorul crede că a sosit ceasul ca evreii din Italia să ia o hotărîre definitivă.

„Strîngerea rîndurilor şi separaţiunea evreilor ebraizanţi în comunitatea vieţii naţionale, nutresc reaua febră internaţionalistă a Israelului devenit tulburatorul liniştii lumii, dar mai ales a Europei. Revărsările neamului evreesc se împrăştie în toate direcţiile, dar nu mai mult desordonate ca în trecut. In ultimii cincisprezece ani, conduşi de o politică superioară care este aceea ce conduce întreaga întreprindere palestiniană. au plecat din Polonia 362 mii de evrei, din care 166 mii au mers în Statele Unite, 95 mii în Palestina, 66 mii în America de Sud şi 35 mii în alte ţări cuprinzînd şi Italia. Cei plecaţi din Germania formează temelia vastei organizaţii ce ţine trează în Franţa şi in Spania însîngerată duşmănia împotriva naţismului deoarece e antisemit, împotriva fascismului deoarece e concordatar. Evreii ebraizanţi din Italia încă nu s'au răspîndit. Dar ceasul a sosit. Aceştia au cea mai strictă datorie urgentă să se declare duşmani ai ebraismului internaţional, ai internaţionalei ebraice. Zicem: „duşmani", nu disidenţi, deoarece duşmanii, ce i-am ales, trebue să fie comuni. Comunităţile nu sînt benificii ce Regimul Fascist le dă şi plăteşte evreilor, ci sînt ca Fasciile, Guf-urile, Cercurile pe cartiere, ca şi şcolile laice şi religioase, toate religioase şi laice în acelaş timp, totatitea sediuri de propagandă, de apostolat, de educaţie fascistă. Roma, Imperiul, Cesar, Dante trebue să fie egali pentru fiecare cetăţean italian. Pentru alte mituri în Italia Cămăşilor Negre nu mai

poate fi loc". Prin urmare italienii evrei trebue să declare luptă Israelului internaţional, sionismului, apostolilor secreţi, mesianismului. Trebue să dispară organizaţiile evreeşti de sport şi instituţiile de educaţie separate. „Nu este nicio raţiune pentru ca despre un italian să se ştie şi să se vadă dacă e credincios sau nu, practicant sau mai puţin, catolic sau evreu. Sinagoga trebue să fie suficientă pentru rugăciunea deosebită, pentru inima deosebită. Regimul n'are nicidecum de gînd de a privilegia pe evrei, zicem pe cei patruzeci de mii de evrei italieni faţă de cele patruzeci şi patru de milioane de cetăţeni, şi în Roma lui Cezar şi a Papei catolic, şi în Italia imperiului stăpînitor de popoare, felurite dar nu duşmănoase, prin neam, religie, grad de civilizaţie, tradiţie. Absurd este sionismul în Italia, criminală este legătura cu ebraismul din alte ţări aşazise liberale democratice şi socialiste". Şi încheie: „Ciò che io dico e chiedo è invocato da molti israeliti d'Italia che nella persistenza dell'equivoco, nella sospensione del problema, vedono prepararsi, perchè il destino è severo, risoluzioni non meno severe. E'il problema che deve essere abolito. L'Italia Fascista non ne vuole. Il dire di più sareble superfluo".

Se vor supune Jidanii din Italia şi vor accepta condiţiile puse de Fascism pentru o convieţuire pacinică? Nu vor continua ei să uneltească împreună cu Internaţionala jidovească împotriva regimului fascist? Invăţăturile istoriei, vechi şi noui, nu par a ne îndreptăţi să credem într'o pocăire a jidanilor, nici chiar în Italia Fascistă.

C. I. Andreescu, Republică Moldovenească dar nu pentru Moldoveni! Iaşi 1937, 15 pg. Utilizînd mai multe studii ale lui N. P. Smochină publicate în revista „Moldova Nouă" (organ al asociaţiei culturale a Romînilor transnistrieni), autorul expune cu claritate situaţia Republicei moldoveneşti din U. R. S. S. Este această republică o realitate sau numai o ficţiune, o alcătuire menită să înlesnească propaganda bolşevică în Basarabia? Intemeiat pe informaţii precise, autorul arată că Moldovenii au fost puşi dela început în inferioritate în conducerea acestei republici. Pare deci că ea a fost creată numai cu scopuri de propagandă „pentru a crea la malurile Nistrului un centru comunist şi iredentist cu scop de a atrage elementele romîneşti nemulţumite din regatul Rominiei".

Dar acuma cînd Statul nostru are legături cu U. R. S. S., cercurile noastre conducătoare ar trebui să se intereseze mai de-aproape de soarta acestei republici. „Să cerem, încheie autorul, acordarea în fapt a drepturilor consfinţite de autonomie republicei moldoveneşti şi tratament egal cu cel acordat celorlalte naţionalităţi constituite din U. R. S. S. Să aibă dreptul de a se conduce singură şi prin elemente luate din sînul majorităţii moldoveneşti... Să se permită desvoltarea culturală conformă cu specificul naţional al majorităţii, prin cunoaşterea operelor literare clasice, prin studiul istoriei şi geografiei poporului romînesc de pretutindeni... Să stăruim, în sfîrşit, ca republica moldovenească să fie scoasă de sub tutela ilegală şi înjositoare a Ucrainei... Să pregătim transformarea republicii moldoveneşti autonome într'o republică independentă federativă în U. R. S. S." Va stărui ministerul nostru de externe pentru împlinirea acestor cereri atît de naturale şi drepte?

René Descartes, Meditationes de prima philosophia. In romînește după textul original, cu un rezumat, punct cu punct, al întîmpinărilor și răspunsurilor precum și un indice de *Constantin Noica*, București 1937. După traducerea *Regulelor* și după studiul asupra *Vieții și filosofiei lui René Descartes*, apărut în Biblioteca pentru toți, iată că d-l Noica ne dăruește și traducerea *Meditațiilor* lui Descartes. Institutul francez din București a înlesnit tipărirea, deoarece Țara noastră e prea săracă pentru a cheltui bani pe tipărituri inutile! Abia că ajung banii pentru restaurantele cu sărmale naționale, necum pentru meditații filosofice . . .

Grigore Nandriș, Aurel C. Popovici (1863—1917). Cu „O mărturie" de S. Mehedinți. Cernăuți 1937. Editura Societății pentru cultura și literatura romînă în Bucovina. 38 pg. 30 lei. D-l Nandriș are darul de a înțelege sufletul oamenilor mari, a căror străduință și muncă a fost închinată neamului lor. Masaryk, Pilsudski, Aurel Popovici, trei figuri ce ni le-a înfățișat d-l Nandriș ca pilde luminoase de dragoste de neam și țară. Dacă Masaryk și Pilsudski și-au văzut idealul împlinit, au fost răsplătiți pentru suferințele lor, Aurel Popovici „a murit fără mingîierea, care a venit pentru noi toți... Destinul lui este destinul soldatului căzut pe cîmpul de luptă cu ochii spre cerul albastru și luminos al idealului pentru care a căzut." Cartea aceasta a d-lui Nandriș trebue răspîndită cît mai mult între tineretul nostru.

Tiberiu Morariu, Vieața pastorală în munții Rodnei. București, 1937. In a noastră „Sociologie Generală" (Cernăuți, 1926), am stăruit asupra importanței *Genurilor de viață* pentru explicarea structurii unei societăți precum și a evoluției ei. In geneza și închegarea societății romînești, *păstorii* au avut un rol hotărîtor. Nu numai prin efectele materiale (economice) ale ocupației lor, ci mai ales prin *ideologia* lor, izvorîtă din legătura lor cu „natura", cu munții, codrii, apele și cu animalele îngrijite de ei. Lucrarea d lui Morariu e o prețioasă contribuție la cunoașterea acestui gen de viață, studiat într'o regiune unde și-a putut păstra pînă azi caracterele sale specifice.

Petru Iroale, Caracterul poeziei populare. Cernăuți, 1937. Autorul pornește să dea un răspuns la întrebarea, dacă poezia populară este creație individuală sau colectivă. Cercetarea sa îl duce cu necesitate la sociologie, pentru care știință raportul între individ și societate constitue o problemă centrală. Concluziunea sa este: „Pornit din viața socială, din inconștientul societății unde sălășluește trecutul și viitorul deodată, cîntecul se strecoară'n inima individului, se contopește cu sufletul acestuia și se realizează ca operă individuală. Se'ntoarce'napoi în massă și-i pătrunde pe toți cu-acelaș fior. Iși începe peregrinarea și prefacerea și viețuiește anonim, dacă nu se pierde cumva sub vremuire" (pg. 35). „Creatorul poate fi conștient de sine, dar prin el vorbește grupul social din care face parte" (pg. 35—36). Prin cumpenirea justă și expunerea clară a rolului societății și a individului în crearea operei de artă, autorul reușește să determine cu precisiune caracterul poeziei populare.

REVISTA REVISTELOR

Genus. Organo del Comitato italiano per lo studio dei problemi della popolazione, Edito sotto il patrocinio del Consiglio nazionale delle ricerche. Roma. Vol. II. Nr. 3—4, Giugno 1937 XV. Importanța acestei reviste. a fost arătată de d-l Leon Țopa în studiul asupra revistelor sociologice italiene publicat in *Insemn. Sociol.* An. II, Nr. 11. N-rul de față cuprinde: *C. Gini*, Appunti sulle spedizioni scientifiche del Comitato Italiano per lo studio dei problemi della popolazione (Febbraio 1932—febbraio 1935); *L. Hersch* Les langues des inscriptions funéraires au cimetière caraïme de Troki; *E. Pfeil*, Die deutschen Massnahmen zur Hebung der Geburtenzahl; *N. Federici*, Nuzialità e natalità in Germania sotto il Governo Nazista; *C. Gini*, Un Sociologo in America. In afară de aceste articole revista mai aduce numeroase Note și Recenzii. Atît în Italia cît și în Germania se dă mare atenție problemei populației. S'a studiat această problemă din toate laturile (politică, economică morală) și s'au luat măsuri pentru a opri scăderea nașterilor și pentru a asigura un spor normal de populație. D-na Elisabeth Pfeil, în articolul „Măsurile ce s'au luat în Germania pentru ridicarea numărului nașterilor", ne dă toate informațiile asupra acestei chestiuni. In primul rînd se înțelege s'au acordat mari înlesniri economice familiilor numeroase, s'au încurajat căsătoriile prin acordarea de împrumuturi, s'au făcut împroprietăriri etc. Cind citim ce s'a făcut și ce se face in aceste două State cu regim „extremist de dreapta" pentru a asigura celor două națiuni pentru viitor putere de rezistență și expansiune, ne cuprinde jalea văzînd cum democrația noastră nu face nimic, dar absolut nimic pentru a opri degenerarea biologică a populației romînești. Se fac studii și la noi, se fac monografii, dar așa cum s'ar face asupra unei populații australiene! Nicio o măsură energică, nicio grijă pentru sănătatea fizică și morală a națiunii, pentru apărarea familiei și ocrotirea tineretului. Dar despre acestea vom mai scrie.

Iconar. Directori: *Liviu Rusu* și *Mircea Streinul*. Red. și Adm. Cernăuți, Piața Unirii 3. Apare lunar. Abon. anual 60 lei. An. III, nr. 1, Sept. 1937. Iconarul și-a lărgit cercul colaboratorilor: d-l *Ion Banea*, într'un articol *Preoțimea și dăscălimea ardeleană*, arată că pe vremuri *popa* și *dascălul* erau singurii conducători ai Rominilor din Ardeal. „Intre acești domni recunoscuți și între cei conduși era o mare armonie o solidaritate de interese și o comunitate de ideal, care a format tăria de neînvins a romînilor din Ardeal, împotriva aroganților stăpînitori". Azi, preoțimea și dăscălimea nu mai joacă rolul de altă dată — „politica, cu toate derivatele ei, a înveninat și aceste categorii de nobilă și sfîntă profesiune"; d-l *Alexandru Constant*, expune cu precisiune *Antinomia Stat-democrație*, ajungînd la încheierea că numai naționalismul, „în forma sa pură, intransigentă, legionarismul", poate salva nația și Statul romînesc. Despre *Misiunea Legiunii* scrie d-l *Leon Țopa*, iar d-l *Barbu*

Sluşanschi schiţează cu mînă sigură şi necruţătoare figura tipică a *Camaicanului Vogoride*, reprezentant al celor ce prin intrigi şi corupţie vreau să împiedice împlinirea istoriei neamurilor. „Metodele vogoridice s'au desăvîrşit, represiunea interdicţionistă vrea să statornicească o acalmie artificială prielnică creşterii surogatului legal şi ofilirii destinului real al ţării. Locul unioniştilor prigoniţi l-au luat legionarii. Ca şi în trecut însă, peste orice vicisitudini, cu preţul oricăror suferinţe sau jertfe personale, destinul romînesc trebue să iasă învingător". *Cronici* şi *Insemnări* scrise de *Ion Negură*, *Liviu Rusu*, *Mircea Streinul*, *G. Macrin*, *S. E. Barbu*. Cu acest număr *Iconarul* a intrat în anul III: îi dorim viaţă lungă şi biruinţă!

Revista de Pedagogie. Director: *C. Narly*. An VI (1937). Caetul III. Cuprinde trei studii: *Gaston Richard*, La culture esthétique et la formation de l'homme social; *M. Hacman*, Reorganizarea universităţilor germane; *C. Narly*, Educaţia Voinţei (urmare). La actualităţi: *C. Loghin*, Congresul profesorilor secundari din ţară, la Cernăuţi; *V. Olinici*, Congresul general al învăţătorilor.

Prin expunerea tezei enunţată în titlul studiului său, d-l *Gaston Richard* încearcă şi reuşeşte să lămurească raportul între *educaţie* şi *instrucţie*, pornind dela deosebirea ce-o face filosofia modernă între *judecăţile de existenţă* şi *judecăţile de valoare*.

Revue Internationale de Sociologie. An. 45. (1937). Nr. VII—VIII. Problema *echilibrelor sociale*, care a format obiectul discuţiilor la Congresul XIII internaţional de Sociologie din Paris, e expusă în această fascicolă în rezumatele comunicărilor, redactate de d-l *G.-L. Duprat*. Aceeaş problemă e tratată în articolele d-lor *G. Tasitch*, *J.-M. Peritch*, *P. Descamps* şi *Henrik Karnecki*.

Avînturi Culturale, Bîrlad, publică, în nr. 7 (An. I, 1937) un luminos articol al d-lui *Ioan Gh. Savin* despre *Cultură şi Religie*.

Sociologie Romînească. Director: *D. Gusti*. An. II, nr. 7—8. La *studii*, d-l Traian Herseni expune *Cîteva consideraţii în legătură cu înţelegerea sociologică*. Autorul, fără a încerca „o definiţie propriu zisă a înţelegerii", ci numai „determinarea exactă a formelor ei, după care abia va putea fi lămurită complet". El deosebeşte 11 forme de înţelegere şi anume: esenţială, personală sau psihologică, instituţională, corporală, raţională sau ideologică, istorică, totalitară sau integrală, funcţională sau finală (teleologică), cauzală, axiologică, etică.

Urmează un studiu al d-lui *N. Georgescu-Roegen* asupra *Costului vieţii în oraşele romîneşti*, şi patru studii privind totatîtea sate romîneşti (Ruşeţu-Brăila, Năpădenii, Vidra, Clopotiva). Cronici, Documente, Recenzii, Insemnări.

La *discuţii* d-l *Traian Herseni* îl apără şi el pe directorul revistei împotriva d-lui Amzăr. Sperăm că d-l Gusti va fi mulţumit şi încîntat de zelul d-lui Herseni şi de neclintita lui credinţă în dogmele „sociologiei monografice".

Buletinul Institutului Social Romîn din Basarabia. Tomul I, 1937. Chişinău 1937. VIII + 416 pag., 56 fig., 14 planşe şi 3

spiţe genealogice. Dacă din punct de vedere teoretic am fost şi sîntem nevoiţi a respinge pretenţiile aşazisei „şcoale monografice“ de a se considera ca *şcoală sociologică ortodoxă şi catolică* (în înţelesul originar al cuvintelor), nici prin gînd nu ne trece să negăm valoarea unora dintre studiile şi cercetările publicate de adepţii mai mult sau mai puţin îndoctrinaţi, sau de colaboratorii, stabili sau ocazionali, ai acestei şcoli. Şi nici nu negăm că aceste publicaţii contribuesc la cunoaşterea satelor noastre, la cunoaşterea „genurilor de viaţă“ dependente de mediul împrejmuitor etc. Sociologia ca ştiinţă, ca teorie, nu poate decît să cîştige din aceste cercetări pentru verificarea ipotezelor ei.

Buletinul I. S. R. din Basarabia cuprinde studii temeinice şi interesante asupra duor sate basarabene: Nişcani şi Iurceni. Mai ales satul Nişcani a fost studiat din toate punctele de vedere, înlesnindu-ne să dobîndim o imagine clară asupra vieţii ţăranilor din Basarabia. Pornind dela cercetarea geologică a satului Nişcani (*N. N. Moroşan*), se descriu dearîndul: solul (L. M. Guştiuc), natura şi omul (*P. I. Guja*), plantele (*A. A. Arvat*), istoria (Pr. P. Mihailovici), precum şi manifestările spirituale: ornamentarea interioarelor, troiţele etc. (*I. Antonovici, S. Roşca, P. Ştefănucă*). Dar să-i amintim pe toţi colaboratorii: *A. V. Sava, S. Gonţa, S. Bogos, M. A. Ienişteа, T. A. Ştirbu, D. Barbu*, toţi au muncit cu rîvnă pentru a face icoana acestor sate cît mai vie şi mai perfect structurată. Merită toată lauda şi preşedintele Institutului, d-l Pan Halippa pentru organizarea acestor lucrări şi publicarea buletinului.

In revista *Die Tatwelt* (întemeiată de *Rudolf Eucken* şi editată, la Berlin, de I. M. Eucken şi B. v. Hagen), nr. 3 din Sept. 1937, d-l *Sextil Puşcariu* publică un studiu „Ost- und Westromanisch im Lichte der Sprache“. Comparînd limba romînească cu celelalte limbi romanice: franceză, italiană, spaniolă, ne putem da seama de caracterul specific al poporului romîn şi de locul deosebit ce-l ocupă între naţiunile latine. *Atlasul lingvistic* al limbii romîne ne aduce dovezi hotărîtoare pentru continuitatea elementului romînesc în Dacia şi lămureşte o serie de chestiuni privind structura socială şi evoluţia istorică a Romînilor.

AM PRIMIT LA REDACŢIE

Cărţi şi broşuri: *Teofil Lianu*, Curcubeu peste ţară, Bucureşti 1937, 80 pg., 30 lei. *George Şoimu*, Popas în lacrimi, cu o prefaţă de *Radu Gyr*, 1937, 60 pg. 25 lei. *Iosif Naghiu*, Mărunţişuri cultural-istorice năsăudene (Extras din „Arhiva Someşană“ vol. VI 1937), 16 pg. *Tiberiu Morariu*, Contribuţiuni la aprinderea „Focului viu“ în Ardeal, Maramureş şi Bucovina (Extras din „Anuarul Arhivei de folklor al Academiei Române“ IV), 14 pg. *Aurel A. Mureşianu*, Originea Ciangăilor din Săcelele Braşovului, contribuţii istorice docu-

mentate la vechimea elementului românesc în Țara Bîr ei. *Satulung-Săcele*, 1937, editura „Plaiuri Săcelene", 20 pg. 10 lei. *Activitatea „Frăției ortodoxe române" din Arhiepiscopia Sibiului* pe anul 1936/37, Sibiu 1937. *Leca Morariu*, Maiorescu și Neologismul, Cernăuți 1937, 20 pg. 20 lei. *Leca Morariu*, Eminescene, Cernăuți 1937, 20 pg. 20 lei. *Petru Iroaie*, Espressione epistolare contadinesca, Firenze 1937, XV, 8 pg. *Petru Iroaie*, Caracterul poeziei populare, Cernăuți 1937, 44 pg. 40 lei. *Grigore Nandriș*, Aurel C. Popovici (1863—1917), Cu „O mărturie" de S. Mehedinți, Cernăuți 1937, 38 pg. 30 lei. *Mihai Nicolaiasa* și *Ana M. Nicolaiasa*, Monografia satului Lămășeni jud. Baia, cu o prefață de Artur Gorovei, 1937, 152 pg. 35 lei. *Tiberiu Morariu*, Vieața pastorală în Munții Rodnei, București 1937 (Cu numeroase planșe și hărți). *Aram M. Frenkian*, Etudes de philosophie présocratique, II La philosophie comparée, Empédocle d'Agrigente, Parménide d'Elée, Paris, I. Vrin, 1937, 110 pg.

Reviste, ziare și foi: *Buletinul „Mihai Eminescu"*, Director: *Leca Morariu*, Red. și adm.: Cernăuți, str. Munteniei 14, anul VIII—1937, Nr. 15. *Buletinul eugenic și biopolitic*, Director: *Dr. I. Moldovan*, Cluj, vol. VIII—1937, Nr. 6—7. *Orientări*, Director: *C. R. Crișan*, Moinești-Bacău, anul VI—1937, Nr. 9, *Avînturi Culturale*, Bîrlad, anul I—1937, Nr. 7. *Buletinul O.E.T.R.* 1937, Nr. 8—9. *Învățătorul Bănățean*, Lugoj, anul I—1937, Nr. 13—14. *Dimîndarea*, Revistă națională de educucație și cultură, anul I—1937, Nr. 3—4, București III, str. Dimitrie Orbescu 9. *Școala Țăranului*, Director: *Ap. D. Culea*, anul I, Nr. 7—8, București, VI, str. Dr. Herescu 18. *Prometeu*, Director: *Ioan Al. Bran. Lemeny*, Brașov, anul III, Nr. 7—10. *Iar și Slovă*, Red. *Vasile Netea*, Tîrgu-Mureș, anul I—1937, Nr. 3—6. *Familia*, Director: *M. G. Samarineanu*, Oradea, Seria III, anul IV—1937, Nr. 8. *Pagini Literare*, Red. *Teodor Mureșanu*, Turda, anul IV—1937, Nr. 9. *Sămănătorul*, Anul I—1937, Nr. 9, Cîmpulung, Bucovina. *Rînduiala*, Arhivă de gînd și faptă romînească, București II, str. Francmazonă 7, vol. II, caetul 6—7. *Revista Institutului Social Banat-Crișana*, Timișoara, anul V, Nr. 17—18, 1937. *Sociologie Romînească*, București, anul II—1937, Nr. 7—8. *Buletinul A.G.I.R.*, anul XIX., Nr. 8, 1937. *Romînia Creștină*, Tribună naționalistă scrisă cu duh legionar, Director: *Sergiu Florescu*, apare săptămînal, Red. și adm. Chișinău, str. Cuza Vodă 22, abon. pe un an 200 lei. *Decalogul*, București. *Presa*, Pitești. *Innoirea*, Arad. *Frontul Romînesc*, Cernăuți. *Cuvîntul Satelor*, Lugoj și Timișoara. *Informații Comerciale*, Tg.-Măgurele. *Ideea Națională*, Buzău. *Chemarea Naționalistă*, Iași. *Ecoul Economic*, Alba Iulia. *Munții Noștri*, Red. Vama-Molid, Adm. Cernăuți. *Deșteptarea Romîniei*, Organ de luptă națională al generației mișcării studențești prahovene, Ploești. *Tribuna Basarabiei*, Chișinău.
